

Jyrki Kallio, vanhempi tutkija, Ulkopoliittinen instituutti

VALMISTELEEKO KIINA TAIWANIN VALTAUSTA?

AIKA ON OTOLLINEN MUTTA KOKONAISTILANNE EI

Pyrkiikö Kiina käyttämään hyväkseen Yhdysvaltojen vaalien sekaannustilaa ja valtaamaan Taiwanin? Vaikka Kiina pidättää oikeuden ratkaista Taiwanin kysymys sotilaallisesti, riskiä aseellisesta konfliktista voidaan vielä pitää alhaisena.

Taiwanin kysymys kaihertaa jatkuvasti Kiinan kommunistista puoluetta (KKP). Vuodesta 1949 lähtien Kiinassa on tosiasiallisesti ollut kaksi hallitusta, toinen Kiinan kansantasavallassa ja toinen Kiinan tasavallassa Taiwanilla. Vaikka vain viisitoista valtiota tunnustaa Taipeiin hallituksen Pekingin sijaan, nykytilanne vie pohjaa Pekingin väitteiltä, joiden mukaan on vain yksi Kiina ja Taiwan on erottamaton osa Kiinaa.

Pekingin tavoitteena on ”Kiinan rauhanomainen jälleenyhdistyminen”, joka toteutettaisiin ”yksi maa, kaksi järjestelmää” -periaatteen mukaisesti. Jos ei muu auta, Peking pidättää oikeuden toteuttaa jälleenyhdistyminen voimakeinoin.

Aseellisessa konfliktissa saattaisi olla osallisena myös Yhdysvallat, koska sen vuoden 1979 Taiwan-suhteita määrittävän asetuksen mukaan yritykset muuttaa Taiwanin asemaa sotilaallisesti ovat vastoin Yhdysvaltojen intressejä.

KKP:n historiallinen narratiivi perustuu nöyryytyksiin, jotka ovat vaarantaneet Kiinan alueellisen koskemattomuuden ja suvereniteetin. Jälleenyhdistyminen on sidoksissa puolueen legitimitettiin. Vuonna 2012 puoluejohtaja Xi Jinping asetti tavoitteeksi ”Kiinan unelman” toteutumisen. Se tarkoittaa ”kiinalaisen kansakunnan uudelleenheräämistä” vuoteen 2049 mennessä ja sisältää Kiinan jälleenyhdistymisen.

Vuoden 2020 loppu vaikuttaisi tarjoavan Pekingille otollisen tilaisuuden Taiwanin valtaamiselle. Yhdysvaltojen huomio on nyt muualla. Tämä on merkittävää siksi, että Peking ei voi jättää huomiotta riskiä ajautumisesta sotaan Yhdysvaltoja vastaan. Tulevan presidentinvaalin voi olettaa johtavan sisäiseen sekaannukseen, jonka aikana Yhdysvaltojen kyky määrätietoiseen toimintaan heikkenee merkittävästi.

Myös Taiwanin sisäinen kehitys etenee Pekingin kannalta epäsuotuisasti. Demokraattinen edistyspuolue, jonka juuret ovat Taiwanin irtautumista Kiinasta ajavassa kansalaisliikkeessä, saavutti tämän vuoden alussa vaalivoiton ja pysyy

vallassa siis ainakin vielä kolme vuotta. Lisäksi Hongkongin tapah-
tumat osoittavat, että Pekingin
lupauksiin ”yksi maa, kaksi jär-
jestelmää” -periaatteesta ei voi
luottaa. Pekingin rauhanomaisen
jälleenyhdistymisen strategia on
siten menettänyt teränsä.

Lisäksi Taiwanin kysymyksen
lopullinen ratkaiseminen tekisi Xi
Jinpingistä yhden kansantasaval-
lan suurimmista johtajista. Hän voi
tuntea kiusausta toimia nopeasti,
sillä vuoteen 2049 on vielä mat-
kaa. Vallan keskittäminen Xille ei
ole saanut KKP:ssa yleistä hyväk-
syntää. Taiwanin valtaus veisi
huomion pois häneen kohdistu-
vasta arvostelusta sekä keinoista
talousnäkymistä. Onnistuessaan
jälleenyhdistyminen olisi ensi
vuonna koittavan puolueen sata-
vuotisjuhlan huipentuma.

Mediassa on tuotu esiin useita
merkkejä valtauksen valmisteluista.
Uutisten mukaan ohjusasemia Kaak-
kois-Kiinassa on varustettu uusi-
tuilla aseilla, merijalkaväen jouk-
ko-osastoja on vahvistettu, ja uusi
ilmapuolustusjärjestelmä on otettu
käyttöön. Sotaharjoituksia on ollut
useita, ja joissakin on harjoiteltu
valtausta. Kiinan sotilaskoneet ovat
tunkeutuneet toistuvasti Taiwanin
ilmapuolustusvyöhykkeelle.

Vaikka ajankohta saattaisikin
olla otollinen, sota ei ole monesta
syystä todennäköinen. Ensinnäkin

operaation lopputulos olisi epä-
varma. Kiinan ohjuksista ja mah-
dollisesta ilmaherruudesta huo-
limatta valtausta ei voi toteuttaa
ilman maihinnousujoukkoja, ja ne
saattaisivat kohdata sitkeää vasta-
rintaa. Sotauutisilla tuskin halutaan
vaarantaa KKP:n merkkivuoden
juhlallisuuksia, joiden on tarkoitus
osoittaa, miten Kiina ei seurannut
Neuvostoliiton tietä.

Toiseksi sota saattaisi monen
kiinalaisen mielestä olla askel liian
pitkälle siitäkin huolimatta, että
väestö laajalti kannattaa jälleeny-
yhdistymistä, ja nuorison isän-
maallisuus on korkealla. Monilla
mantereen asukkailla on läheisiä
perhe- tai liikesuhteita taiwani-
lasiin. Omien kansalaisten – niin
sotilaiden kuin siviilien – keskuu-
dessa tulisi varmasti kuolonuhreja.
Syytökset operaation mahdollisesta
epäonnistumisesta kohdistuisivat
puoluejohtoon.

Kolmanneksi kansainväliset
reaktiot saattaisivat aiheuttaa suurta
vahinkoa Kiinan taloudelle. Ulko-
maiden asenteiden muuttuminen
haitallisiksi olisi sinänsä pieni hinta
KKP:n legitimitetille tärkeästä jäl-
leenyhdistymisestä. Ilmapiiri on
kuitenkin nopeasti muuttunut viha-
mieliseksi monessa Kiinan tärkeim-
mässä kauppakumppanimaassa,
erityisesti Yhdysvalloissa, Euroo-
passa ja Australiassa. Riskinä on,
että sotatoimet ja niistä seuraavat

vastatoimet vahingoittavat Kiinan
taloutta merkittävästi.

Kaiken kaikkiaan yritys val-
lata Taiwan johtaisi alueellisen
poliittisen ja taloudellisen vakau-
den heikkenemiseen sekä aiheut-
taisi väistämättä kuolonuhreja.
Vaikka valtaus olisi sotilaallisesti
menestyksellinen, lopputulos voisi
osoittautua katastrofiksi KKP:lle
kansalaismielipiteen kääntyessä
sitä vastaan talousvaikeuksien ja
ihmishenkien menetyksen vuoksi.
Silloin puolueen olisi pakko löytää
syntipukki, jollaiseksi voisi joutua
itse Xi Jinping. Myös koko puolueen
legitimiteetti saattaisi horjua.

Onkin todennäköistä, että
Kiinan sotilaallinen pullistelu on
suunnattu sekä Yhdysvaltojen tule-
vaa hallintoa että taiwanilaisia koh-
taan. Kiina varoittaa muuttamasta
vallitsevaa tilannetta erityisesti
siltä osin, että se ei voi hyväksyä
Yhdysvaltojen sotilastukikohtien
perustamista Taiwanille eikä Taiwa-
nin irtautumista Kiina-yhteydestä
julistautumalla ”Taiwanin tasaval-
laksi”. Tällä hetkellä Kiina pyrkii
estämään ajautumisen näihin tilan-
teisiin, joissa se olisi omasta näkö-
kulmastaan pakotettu sotilaalliseen
väliintuloon. Kiinan varoittelun
keinot ovat valitettavasti provoka-
tiivisuudessaan omiaan kriisiyttä-
mään tilannetta, jos muut osapuolet
eivät pidä päätään kylmänä. /